

سالیٹی پیٹ ۽ پولي تاکنڊ "هنڪين" تاڪ-10، سال-2018

ڏاڪٽر نعمت اللہ گچڪي ۽ آزمانڪاں ديمروي پسندی ۽ تب ۽ سئيل

عباس علي

ايم۔ فل اسڪالر، شعبه بلوچي، جامعہ بلوچستان، ڪوئٽه

نسرین گل بلوچ

اسسٽنٽ پروفيسر، شعبه بلوچي، جامعہ بلوچستان، ڪوئٽه

Abstract:

Nimatullah Gichki is one of the prominent short story writers in Balochi literature and he is also considered an eminent progressive writer. Niamatulla is considered to be one of the pioneers of Balochi prose. The language of his short stories are clear and vibrant.

In this research paper, the progressive aspects of his short stories are to be discussed in detail.

ڏاڪٽر نعمت اللہ گچڪي بلوچي نوڪين لبرزانڪ ۽ حاصين وڙا بلوچي نوڪين ردانڪ ۽ بن هشت اير ڪنوڪاں هو ارانت، بلوچي ردانڪ ۽ نوڪين سفر چونا ئي ۽ چو ماہتاڪ اومان ۽ بنا بوتگ۔ نعمت اللہ گچڪي ۽ وٽي نبشته ۽ بندات چو ماہتاڪ اولس ۽ ڪر تگ۔ ماہتاڪ اومان ۽ ننگچ بوتگين بلوچي ردانڪ ۽ ديمروي هما وده ۽ رسيٽ ڪه ماہتاڪ بلوچي ۽ ماہتاڪ اولس بنا بنت، ڏاڪٽر نعمت اللہ گچڪي ۽ نبشته ڪاري ۽ بنزه آزمانڪ انت ايشي ۽ ابيد واجه ۽ رجانڪ ڪاري، شاعري، راجد پتر نويسي ۽ دگه هم نبشتانڪ نويستگ، يلئو بلوچي لبرزانڪ ۽ آئي ۽ مسترين پچار آزمانڪ ۽ رجانڪاري انت۔ بلوچي نوڪين ردانڪ به بيت ڪه شاعري ايشاني۔ ننگچ چو ديمروي پسندی ليڪه ۽ بوتگ، اگاں 1950 ۽ زمانگ ۽ پده عهد چارگ به بيت داں زانگ بيت ڪه اے عهد ۽ درائين نبشته ڪار ديمروي پسندی ۽ ليڪه ۽ ديماير ڪنان ۽ لبرزانڪ ۽ وسيلگ ۽ ايشي ۽ يڪ جسميري ۽ جوڙ ڪنگ لوئگ ۽ انت، چوشڪه محمد حسين عتقا، مراد ساحر، آرات جمال ديني، مير گل خان نصير ۽ دگه بازين هو ارانت، ڏاڪٽر نعمت اللہ گچڪي چو ايشان

عباس علیٰ نسرین گل بلوچ

کے زندانت بلئے اگاں ماہہ کشیں کہ نعمت اللہ گچکی بلوچی نوکیں لبرزانک، ننگیجکاراں چہ کیے داں مارد نہیں چیا کہ آنبشته بناکنگانک کہ اے زمانگ ءہم بلوچی نوکیں لبرزانک وتی ننگیجی سیمسراں درنیا ننگ۔

بلوچی آزمانک ءسر جمیں رنگ ءدیروی پسندی ءبنا بوتگ اگاں بنداتی یک ءدوئیں آزمانکاں ننگیجی ء حساب ء بزورے آچہ چا گردی ءروایت پسندی ءچہ بنا بوان ءانچیں تچک ءسادگیں قصہ آنت، بلئے گیشتریں پوکارانی گشگ ہمیش انت کہ بلوچی آزمانک ءبنداتی جو انتریں رنگ شیر محمد مری ءمراد ساحر ءگورا گندگ ء کیت گڑا ایشی ءننگیج چہ دیروی پسندی ءبیت چیا کہ اے دوئیں نبشته کار دیروی پسندی ءتب ءگوں ہمگر نچ انت۔ ڈاکٹر نعمت اللہ ءاولی آزمانک 1963 ءماہ تاک اولس ءچھاپ بوتگ۔ داں اے وہداں آئی ءدو آزمانکی کتاب چھاپ ءشنگ بوتگ انت، اولی کتاب 2008 ء ”مہر ءتیاب“ ءنام ءچھاپ ءشنگ بوتگ وہدیکہ دوئی 2011 ”شکل ءزہراپ“ ءنام ءچھاپ ءشنگ بوتگ، نعمت اللہ گچکی ءآزمانک ءسفر ءکساس 56 سال سرجم انت گچکی ءنبشته ءرواج باز سست انت، بلئے یک گپے تچک انت کہ وتی عہد ءہما نبشته کار انت کہ ہما وہداں چہ آئی ءوتاہے تک ءہمگر نچ کر تگ چوشکہ ایدگہ درائیں مردماں آزمانک ءرابس یک تجربت ء حساب ءنوشتہ کر تگ ءپدا ایم گوں دگہ دیے ءداتگ بلئے ڈاکٹر ءگورا چوش نہ انت آنگت داں آزمانک نوشتہ کنت وہد پو وہداں آزمانک جتا جتا میں تاک ءماہتا کاں چھاپ ءشنگ بوان ءکتابی دروشم ءانگ ءسر بوتگ انت۔ یک کساس ءرد ءڈاکٹر ءسر جمیں آزمانک ہمیش آنت کہ آکتابی دروشم ءانت۔ ”مہر ءتیاب“ ءنامدات ”ہما فکر ءنام ءکہ انسان ءرا برور بلیگ ءے زانت دات“ انت ایشی ءچہ زانگ انت کہ آئی ءلیکہ گوں دیروی پسندی ءبندوک انت۔ اے کتاب ءتہا 20 آزمانک ہوار انت ءآیانی تہا، اے زندے، استالے سست، سی کلدار، زندے پہ ہزار جنجال، شگام ورگام، زرت ءڈگار، گوردگیں واہگ، کودکیں گودی، شپ جاہ ورو جاہ، جواں مرد، بے ڈاہیں لڈگ، مہر ءتیاب، کور ءپتار، شونے برگ تچ ءگرہن، بے آسریں ہوس، یاسینی واتر، کہ پیدانہ بوتگ، وابوں کہ آگاہ ءموچو ہوار انت۔ بلوچی لبرزانک ءہا ڈاکٹر نعمت اللہ گچکی ءراروس ءنامداریں نبشته کار چیخوف ءدور گشگ بیت، چیخوف ہما آزمانکار انت کہ آئی وتی

ڈاکٹر نعمت اللہ گچکی ء آزمائشیں دیرومی پسندی ء تب ء تمیل

درشان ء زبان ء سراسر جمیں گرفت است انت آکدی گیشیں جبر نہ کنت، ہے وڑے ڈاکٹر نعمت ء گورے اے چیز مار اپیلویں رنگے ء گندگ ء کیت کہ آئی ء قصصانی درشان ء شہار گونڈانت آہانی تہاچ گیشی ء بے وردیں گال نیست انت۔

”آپوچی محاورہاں کارمرز کنت۔ آئی تران تخلیق کاری ء تران انت۔ آزمینیں تخلیق کارے۔ پد آئی زبان و تخلیق کاری حقیقت نگاری چو بگوش سماجی تخلیق کاری یا ادبی دنیا ء Realism ء زبان انت۔ آئے آگہ بلوچی زبان ء چیخوف گوشتگ بیت، روندہ انت۔“

(جمال دینی۔ 10: 2008)

ڈاکٹر نعمت اللہ گچکی وتی ازمی لیکہ ء حساب ء یک دیرومی پسندی نبشتہ کارے، اے گپ ء شاہدی آئی ء قصصاں گندگ ء کیت، بلئے آئی ء راگوں بلوچی ء ایدگہ آزمائشیں دیم پہ دیم کنگ بہ بیت داں زانگ بیت کہ واجہ ء گورار ولایت پسندی، گواچن نویسی ء ابرم نگاری سک بازانت، ڈاکٹر نعمت اللہ گچکی ء بلوچی لہزائک ء گوں بندوکی ء سوب عبداللہ جان جمال دینی، آزات جمال دینی، گل خان نصیر ء کراچی ء ایدگہ نکارات انت اے نکار ساری ء چہ دیرومی دوستیں لیکہ ء پلیٹ فارم ء لہزائک ء دیمارگ ء انتت پشنگہ ڈاکٹر ء نبشتہ کنگ ء بندات ہم چہ دیرومی دوستیں لیکہ ء پد گیری ء کنگ بوتگ۔ دیرومی دوستیں لیکہ ء گنگ ہمیش انت کہ نبشتہ کار ہماوہد ء سوب مندرانت کہ درشان کر تگلیں سرگوستانی کارست بہ بیت، اے رد ء ڈاکٹر نعمت اللہ گچکی سوب مندرانت۔ آوت گشتیت کہ منی نبشتہ منی بنزہ بلوچستان ء بلوچ راج ء چاگردانت کہ من چاگرد ء بزگیں مردم دیستگ، ناسرپدی ء نابروبری دیستگ، کوہنیں دود ء نابروبری نزیک ء دیستگ، چارائگ ء مارائگ بگندے بازوہداں ایشی ء بہر بوتگاں، نزیک ء گندگ ء ایشی ء بہر بوتگ اصل ء دیرومی دوستیں پگر ء مول ء مراد انت، ڈاکٹر نعمت اللہ گچکی ء آزمائشیں سر حال تچک ء گوں دیرومی دوستیں نبشتہ کاراں بندو ک انت ء آئی ء وتی قصصاں طبقاتی زند ء راپیش داشتگ۔ آئی ء وتی قصصاں کوہنیں دود ء زند ء چہ درآیان ء دیرومی پسندی لیکہ ء حساب ء دیماروشتگ ء سکین داتگ۔

عباس علیٰ نسرین گل بلوچ

”ڈاکٹر نعمت گچکی ءوتی آزمائشانی تہا انسانی طبقاتی زندمان گون ہمالی کمال ءپیش داشتگ، آئی ء تہا ہیرت چاری سنج ء انسانی دردواری پدربیت، اے نگلیجی آزمائشانی تہا طبقاتی زندء گون ہمگر نچ ء بنیادی سبب ہما زمانگ ء سیاسی جاورانٹ کہ گیشتر محکم ء ایردستیں راج چہ ترقی پسندی ء سوشلزم ء اثر مند بوتگ انت۔“ (دشتیاری۔2008:23)

آئی ء اولی آزمائش ”اے زندلیت“ ء تہا چا گرد ء غریب ء بزگیں مردمانی زندء یک تک ء رانشان دینگ بوتگ کہ آیانی زند چون گون عزابی ء گوزیت ء مرگ ء پدایشانی، حجت انچو حراب انت کہ وتی کس ء عزیزانی دست ء گون قبر ہم نہ بنت، اے آزمائش ء زمستان ء ہور ء موسم ء جاورد پیش دارگ بوتگ انت کہ خدائے رحمت ہم پہ غریباں عذاب انت، شد، بے لوگی، بے پچی ء بے وردنی اے آزمائش ء جوانیں پہنات انت کہ غریبیں مردمانی گیس ء یک باکسی ٹالے ہم نہ گواہیت کہ آس ء روک بہ کننت وتاپہ تاپ انت۔ آزمائش ء دوکارست مرگ ء ار جان بنت آیانی مرگ ء سوب غریبی ء بے زری انت آچہ بے لوگی ء بے نانی ء مرنت، ایثی ء تہا اشتگ بوتگ کہ گریبیں ء بزگیں مردماں پہ زند چون گران ء مشکل انت۔

”ہر سال ہے پیم ء کہریں زمستان کیت۔ وہے وڑا گور بیچ آڈہور کنت۔ ہے پیم ء ہور گواریت ترونگل رچیت، درچک ودار سیاہ ترنت، وارین ایشرک و بزگیں نمر سوگ ء دارنت۔ ہے پیم ء بازیں سد و جنوزام بنت و بازیں تلاء و تنگسین بیچ چورہ بنت۔“

(گچکی۔2008:37)

نعمت اللہ گچکی ء آزمائشانی دیروی دوستی ء گیش باز جاگہہ روایت پسندی گندگ ء کیت چوشکہ آئی ء آزمائش ”استالے سست“ سرجمی ء گون روایت پسندی ء ہمگر نچ انت اے آزمائش ہم یک بے وسیں تک یے ء غمانی درشانی انت کہ آئی ء کسانیں چک زوراکاں سحر کرتگ ء آلوگ ء سرجمیں وشی بیچ کیتگ انت۔ ہے کتاب ء آئی ء آزمائش ”سی کلدار“ ایثی ء تہا امیر ء بزگریں مردمانی زند ء راجوانی ء پیش دارگ بوتگ کہ بے وسیں مردم پہ چنڈے نان ء چم دار ء امیرانی وازمندگ انت ہے بزگرتی ہمساکیں میر ء واجہانی سرا چنچو سدکی دار انت کہ آئے گموار انت، بلئے اصل ء چوش نہ انت آپہ زر ء ہاترا غریبانی عزت ء پرواہ نہ کن

ڈاکٹر نعمت اللہ گچلیؒ آزمائشیں دی مروی پسندیؒ تبؒ نمیل

انتؒ ہے رنگؒ کہ غریبانی سماہم نہ بیت، ”سی کلدار“ؒ پنجائی کارست گراناز گلؒ بال انت کہ وتی کسانیں زہگؒ پہ واجہ یار جان باہوؒ گسؒ کارؒ دم دنت، نان، گدؒ پچؒ در ستیں چیزاں آئیؒ کم کار انت بلتے آئیؒ عزتؒ ننگؒ پرواہؒ نہ کنت بے وسیں گراناز چے زانت کہ منی گومؒ چیر و کائی اے وڑ بو ننگؒ انت۔ ”زندانت پہ ہزار جنجال“ واجہؒ یک جوانیں آزمائے۔ اے آزمائے آئیؒ پیش داشتنگ کہ پہ غریبؒ بے وسؒ زند بس یک جنجالے کہ مدام گوں گماں آماج انت یک گمؒ جیڑ ہے ہلاس بیت داں دگرے سرؒ چست کنت۔

زندانت پہ ہزار جنجال“ؒ کارست بزگیں دل مرادؒ پت کسانیںؒ عمرؒ بیران بیت، چوریؒ لا چاری وتی زندؒ گوازی نیتؒ مزن بیت، و ہدے آئیؒ کسانیں روزگارے رسیت لہتیں و ہدے شات بیت، بلتے ہے کہ نادراہ بیت پدا جنجالانی آماج بیتؒ گدؒ سرؒ بیران بیت اے آزمائے ہم ہے پیش دارگ بو ننگ کہ غریبؒ بزگی آئیؒ بخت نہ انت، بگندے زور اکیں مردم انت دل مراد نادراہ انت آئیؒ بزکاریں جنؒ مات شد یک انت واجہ کار پہ نانؒ دینگؒ نیونؒ ہم دل مرادؒ جنینؒ عزتؒ ننگؒ نہ بختیت۔ اے آزمائے نعمتؒ دی مروی پسندیؒ یک انچیں جذبے پیش داشتنگ کہ ایدگہ آزمائے گورامارا گندگؒ نیت۔ غریبؒ سرالیشیؒ چہ دگہ گیشتریں زلم چے بوت کنت کہ غریبؒ بے وسؒ زالؒ مردؒ لاش پہ آئیؒ دیدارؒ ایر بہ بیتؒ ہے ساعتؒ واجہ کار آئیؒ عزتؒ پامال کنگؒ بہ بیت!

”بلتے لاش ایر کنگی چیزے ؒ ننت۔ ہر کس وتی جاگہ ؒ ہشک و ہیراں ات۔ بریں کہ بندوں۔ آپے گد و منج ؒ ات۔ زارے پاداہت نثار ہاک شانی کناں اہت۔“ زار پچن اودا سیہ رو بوتوں، ادا برباد، زار پہ گریہیؒ زار پہ مئے زندا۔“ روچے نگوست۔ بابولینؒ حال بوت۔ یک ورنائیں جکے چاتؒ کپت مرت۔“ (گچلی، 2008:51)

دی مروی دوستیں پگرے مستریں لیکہ ہمیش انت کہ نبشتہ کار ہم یک گموارے بہ بیت، وتی ہر کارستؒ گموار بہ بیت گوں، لہزانکؒ ایدگہ فکرؒ لیکمانی ردؒ اے یک بگندے نزوری یے زانگ بیت، بلتے دی مروی دوستیں پگرے حسابؒ اے یک نبشتہ کارؒ جوانی انت انچوش کہ ڈاکٹر نعمت اللہ گچلیؒ گورامارا

عباس علیٰ نسرین گل بلوچ

اے چیز سر جمیں رنگے ۽ گندگ ۽ کیت کہ آوتی ہر کارست ۽ غماں شریدار انت ہمیشہ کا دیروی دوستیں پگر ۽ نہ منوکیں شرگدار آئی ۽ چیزے ۽ یک زوری زانت۔

”آئی ۽ آزمائنی زوری ہمیش انت کہ آوتی کارستانی گموار انت ہر دیں آگریونت آزمائک نویں اوں گریت، ہر دیں آوش بنت، اے اوں بیت، بلئے چو کہ مئے زکیں آزمائک نویں وتی لیکہ ۽ دیم ۽ آرگ ۽ پے اے رنگیں تہرے ۽ چہ کار کپنگ۔“ (داد۔ 2015:252)

قصہ ۽ وتی لیکہ ۽ ہوار کنگ اصل ۽ دیروی دوستیں پگر ۽ نبشتہ کارانی مستریں جوانی انت۔ آئی ۽ آزمائک ”شگام ورگام“ ہم بزکار ۽ واجہ کارانی باروا نبشتہ کنگ بوتگ۔ چوشکہ آشیت کہ شریک ۽ بزگرانی حون انت کہ ہر ماگال رنگ دینت، واجہ ۽ وتی آزمائک ۽ پیش داشتنگ کہ امیر ۽ زور آوریں طبقہاں ایدگہ چیزاں بل غریب ۽ زندگ بوتگ ہم برداشت نہ بیت، دیروی دوستیں تب ۽ لیکہ ہمیش انت کہ کارانی کنوک بزگر ۽ گریب انت و ہدیکہ امیر آسودگی ۽ نشتنگ ۽ ایشانی براں ورننت۔

”میتنگ ۽ مہلوک وارات، نیز گارات، بلئے پے تپاک ووشدلی زندگوازینگ ۽ نتت، روزی وروزگار ماہی، وردو وراک ماہی، و ہدے کہ مائی سر بوتنت، کل سیٹھ نیگ ات انت۔ اگہ لوجرو سہر و پشت کپتین گڑا براں پے ناحداوشین پیش شام ۽ ات۔ چونائی ۽ ہمشامی ہر روچی نیسب ات۔ حدوا نندے ۽ اگہ چورہ و جنوزام و گونڈوئے راہورتیں ماہے داتیں۔ آہم سیٹھ ۽ گورا بہا بوت۔“ (گچلی۔ 2008:47)

ڈاکٹر نعمت اللہ گچکی ۽ آزمائنی کارست مدام غریب ۽ بزگر انت کہ زوراکانی آماج انت آئی ۽ آزمائنی تہا زور آوریں طبقہ ۽ زوراکی پیش دارگ بیت کہ اناں بلئے غریب ۽ بزگر آئی ۽ ہمک آزمائک ۽ بہر انت۔

ڈاکٹر نعمت اللہ گچکی ۽ دومی آزمائنی کتاب ”شکل وزہراپ“ دو بہرانی تہا انت اولی بہر ۽ یازدہ آزمائک ہوار انت کہ آیانی تہا پتی میراث، میر ۽ بیتاب، در ای انت حیرانت، گار باتے بیگوا باتے، زندانت گو زندانت، بیوا کیں زندے ہدون کی جون، سیاہ دمب، ملاپہ مراد بوت، دوشی رست حیا لے نوکیں، میر گٹ

ڈاکٹر نعمت اللہ گچکی ء آزمائشیں دی مروی پسندی ء تب ء منیل

ء پلگ، لوزان ء مانابوت، تاموریں بانگوا، اے روج او آروچ، وہدیکہ دومی بہرء 23 آزمائش وائے
 نسیب، بک تلمیان، ملاپہ مراد بوت بے مرادین، حداء بندگ، شکل وزہراپ،
 ملائگیری، پیر پچی، کیسر، زندہ سہ سراسیہ مارے، من گشت ہمیش انت، بے دیمیں انس، توکنے، دنپار اچوش
 نبیت، مسترین نج ء حکم، دزدوزان شاہ، پولادی ماڑی، تونمرے گرک نبے، لوجائیں دل، کیت بلئے چیوں
 چیوان ء موسمی ہور، سیاہ دمب ہوار انت، دی مروی دوستیں پگرے لیکہ ہمیش انت کہ نبشتہ کاریک
 لیکے دیما ایر بکت ء نبشتہ بکت آئی ء دیما یک لیکہ ء پگرے مہ بیت بزاں آبے سوب انت، نعمت اللہ گچکی ء
 گوشت ہمیش انت کہ منی قصصانی نیسیگ ء مول ء مراد راجی زندہ درد ء گور گندگ ات انت۔ کتاب ء اولی
 آزمائش ”پتی میراث“ یک غریبیں لوگ ء جاوہر حال انت کہ چون بزگ ء واریں یک زالے کہ کس آئی ء
 جست نہ کنت ء آئی ء مرک ء ودار ء مہلوک ء چم داشتگ انت۔

آزمائش ”دراہمی انت۔ خیر انت“ سر زاہر ء ویک بلوچی دیوان ء حال ء احوال انت، بلئے دیوان ء
 سر جمیں جہان ء وار ء بزگی ء درد بیان کنگ بوتگ انت کہ دنیاہ نیز گاراں چنچو تنگ ء تہار انت، ایشی ء تہاراج
 ء چہ گیش میاں استمانی حساب ء نزوریں طبقمانی پگر در شان کنگ بوتگ ء آیانی جہگیری کنگ بوتگ، آئی ء
 آزمائشانی بنگ ڈکال، بزگیں پیر زال ء بک آہانی چور ہیں چک ء نماسگ، گریبیں مردمانی نادراہمی، گریبیں
 طبقہ ء جیڑہ ہوار انت۔ آدی مروی پسندی ء تب ء رد ء بنگ ء گچین کنگ ء سوب مند بوتگ۔ مارکس ء گشتگ
 ات کہ جوانتریں نبشتہ کارہما انت کہ آئی ء نبشتانکائی کارست پوریات گربہ بنت اے رد ء نعمت ء ہم بازیں
 آزمائشانی کارست پوریات گرانت، آئی ء یک آزمائش ”اے روج و آروچ“ ایشی ء تہا یک پوریات گریں
 کارست ء وقتی زندہ سرگوستاں بیان کنگ ء انت کہ من چے پہا کار ء پوریات گری کر تگ ء وقتی روج ء چنڈ ء
 نان در گیتنگ، آزمائش ء گڈ سراہے پیش دارگ بوتگ کہ نوکیں دور ء آسراتی گریب ء پوریات گرانی نان ء
 روزگار ء دشمن انت۔

”روج گوزاں بوتنت۔ آملک سیر تر بووان بوتنت۔ سیر بلئے سک سیر، کاری مردمانی جاگہ
 مشیناں گپت۔ مزدور پوریات کٹاں بوتنت۔ گمیشی منی ناں چودا کٹت۔ لاوس بوتوں پدی

عباس علیٰ نسرین گل بلوچ

اہتوں۔ بلئے ادا ملک بدل بوتت۔ کسب بدل بوتگنت۔ نہ آزمینداری نہ آوازدار اونہ

آبزگر۔ اے کسب چو بگش کنتگنت۔“ (گچکی۔ 2011:68)

اصل ءء واجہ ء پوریات گرمی ء کسب ء ہلاسی ء مراد ہم ہمیش انت کہ پوریات گر ہم مہ بنت در ستیں مردم برو برہ بنت۔ ڈاکٹر نعمت اللہ گچکی ء آزمانک دیروی دوستی ء ہمرائی ء چا گردی جیرہاں بندوک انت، بلوچ ء ٹک ء بولکی، سرداران زوراک، راج ء نیزگاری، بے روزگاری، نشہ ء سیل کاری، بلوچانی کوچگی زند ء دگہ بازیں ہوار انت۔ آئی ء آزمانکانی بنگپ مدام چا گرد ء ہما طبقہ انت کہ آنزور انت بزرگ انت نادراہ انت زراش نیست پہ در مان ء گرگ ء، یا ہما زالبول کہ بے وس انت، آئی ء در شاندا ب ہم جوان انت، آزمانکانی شہار گونڈ انت ء زبان ء تہا بچ وڑیں چہر ء شبنم ء چیریں زبان کار مرزنہ کنت آئی ء قصصاں زبانان ہر کس سر پد بیت۔

”نعمت اللہ گچکی ء نام بلوچی آزمانک ء پڑ ء مز نیں نامے۔ آئی ء ”انتالے ست“، ”اے

زندانت“ ء ”زندہ ہزار جنجال“، نعمت ء زبان ء آئی ء طرز ء بیان ء آئی ء آزمانکانی بنگپ

(موضوع) وانوکا ء سک دگلو ش کنت۔“ (جمال دینی۔ 2015:42)

ڈاکٹر نعمت اللہ گچکی ء آزمانکانی کارستاں حاصیں وڑے ء آزادی نیست، بلئے چوش ہم نہ انت کہ آسر جمیں رنگے ء ہر جاگہ وتی کارستانی پلہ مرزی ء کنت بگندے آئی ء آزمانکانی کارستانی در شان ہے رنگ ء انت کہ آزاتی نہ مارگ ء انت، دیروی دوستیں تب ء لیکہ ہمیش انت کہ نیزگار ء بے وسیں مردمان ء قصصاں تہا ہے رنگ ء پیش کنگ بہ بیت کہ دلپروش مہ بنت یا کہ آہانی وانگ ء چہ مردم دلپروش مہ بیت بگندے آئی ء جوش ء جذبہ گیش بہ بنت، بلئے ڈاکٹر نعمت اللہ گچکی دیروی دوستی پگر ء حساب ء اے رد ء کے نزور گندگ ء کیت آئی ء قصصاں گیشتریں کارست وتی بخت ء سرامیت دار انت آہانی گورازوراکیں طبقماں گوں مقابلہ کنگ ء جذبہ سک کم گندگ ء کیت پمیشکا گیشتریں قصصاں تہا کارست مرگ ء ار جان بنت ادا مرگ دلپروشی انت، دیروی دوستیں پگر ء حساب ء بانڈ انت کہ آے زند ہمک سکی ء سوری ء دیماوشنگ ء جہد بہ کنت بلئے گشے آنچو بے وس انت کہ آہانی دست بچ چیزے ء نہ رسیت۔ دیروی دوستیں پگر ء لیکہ ہمیش انت کہ قصہ ء تہا یک کلو ہے بہ بیت چہ ایشی ء مردم ء وانوک جذبہ ء رد ء دیما بئیت ء وتی زند ء تہا بدلی بیارایت ڈاکٹر نعمت اللہ

ڈاکٹر نعمت اللہ گچلی ء آزمائشیں دیرونی پسندی ء تب ء نمیل

گچلی چونائی ء ہرچ قصہ ء ورتی لیکہ ء و ہوار کنت بلے آئی ء گورا اے چیز کم انت آہر جیڑہ کہ پیش کنت آئی ء گیشواری ء نشون ء ہم بدنت بگندے آئی ء گورا دود ہمیش انت کہ آچا گرد ء جیڑہ ء پیش کنت آئی ء گیشواری ء راہ ء شک و انوک ء ووت شوہازگی انت۔ دیرونی دوستیں پگہر لیکہ ہمیش انت کہ چا گرد ء دنیاء مستریں جیڑہ نزوریں طبقہ ء بے وسیں مردمانی انت ہمیشکہ نبشتہ کارا لوٹیت کہ ورتی شعر ء قصصانی تہا آہانی جیڑہ آں دیما بیار انت، دانکہ و انوک آہاں چہ سر پد بہ بنت ء آہانی مسئلہ گیشواری بہ بنت چیا کہ ایشانی گیشواری ء چہ ابید چا گرد دیرونی نہ کنت۔

”ترقی پسند مصنفین زیادہ تر مزدوروں اور کسانوں کی کہانیاں کیوں لکھتے ہیں، جہاں تک مجھے معلوم ہے مزدوروں اور کسانوں کی کہانیاں لکھنے سے ترقی پسند مصنفین کو نہ نمائش اور فیشن پرستی مطلوب ہے، اور نہ مغرب کے چند ادیبوں کی اندھا دہند تقلید سے واسطہ ہے، وہ سمجھتے ہیں کہ مزدوروں اور کسانوں کے مسائل ہمارے سماج کے بنیادی مسائل ہیں اور انھیں حل کیے بغیر ہمارا سماج آگے نہیں بڑھ سکتا، ان کا فرض ان مسائل کا حل کرنا نہیں، ان کی طرف توجہ دلانا اور ان کے صحیح ادراک پیدا کرنا ہے، تاکہ کم از کم ان مسائل کو حل کرنے کی مجموعی خواہش پیدا ہو“ (عتیق اللہ، 2018:140)

زبان ء در شان ء حساب ء دیرونی دوستی جنز ء گشگ ہمیش انت زبان ء در شان تجھ ء سادگ بہ بیت اے رد ء ڈاکٹر نعمت اللہ گچلی سرجمی ء گوں آہانی لیکہ ء بندوک انت کہ آئی ء قصصانی زبان انچو تجھ ء سادگ انت کہ آہانی تہا چ رگلیں گران ء چہرے نیست آگیشتر کلگ ء کوچگی زبان ء ورتی قصصانی بہر جوڑ کنت انچوش کہ آکوچگی زبان ء کار مرز کنت ہمے رنگ ء گیشتر کوچگی زند ء جیڑہ آئی ء قصصانی بنگپ انت۔ دیرونی دوستیں پگہر لیکہ ہم ہمیش انت کہ ہما بنگپ ء بزور کہ آگزر است انت بزواں کہ نبشتہ کار ء واسطہ ء در شان ء از م ء چہ گیش بنگپ (موضوع) اہم انت ڈاکٹر نعمت اللہ گچلی ء گورا بنگپ اے ہا ترا اہم انت کہ آئی ء سرجمیں قصصانی بنگپ انچیں جیڑہ انت کہ آہانی گیشواری ء لوٹ ء گزر است انت۔ ڈاکٹر نعمت اللہ گچلی لبز انک ء تہا از م ء ہما ڈالچا نہ کنت۔ ڈاکٹر نعمت اللہ گچلی ء راگاں بلوچی آزمائش ء ابید کہ نبشتہ کاراں گوں دیم پہ دیم کنگ بہ بیت

عباس علیٰ نسرین گل بلوچ

داں واجہ بازیں حساب ء جتا گندگ ء کیت چوشکہ اولیٰ و البش کہ بندات ء بگرداں انوگ ء آئیکیں حسابے ء گوں ہے لیکہ ء بندوک انت ہے لیکہ ء رد ء نبشته کنگ بو ننگ ء انت، بلوچی لبرزانک ء ایدگہ دیمر وی دوستیں نبشته کار دیمر وی دوستیں پگر ء حساب ء نبشته و کننت بلئے سر جمی ء آہاں و تا گوں اے لیکہ ء بندوک نہ کرتگ آہانی گورا عشق ء مہر، سیاسی ء دگہ بازیں بنگپ ہوار انت، چوشکہ اگاں چارگ بہ بیت داں زانگ بیت کہ کساس 2000 ء نزیک ء چہ بلوچی آزمانک چہ دیمر وی دوستیں پگر ء در کپتنگ سر جمیں رنگے ء آئی ء رنگ مٹ بوتگ بلئے نعمت اللہ گچی ء و تیک حساب ء دانشنگ۔

آسر:

ڈاکٹر نعمت اللہ گچی ء آزمانکی کاری ء سفر دراج نہ انت بلئے آئی ء وتی ہے کمیں و ہد ء جو انیں آزمانک نبشتنگ، ڈاکٹر نعمت اللہ گچی ء وتی آزمانک نویسی ء بندات چہ دیمر وی دوستیں پگر ء دیمر وی ء کرتگ ء انگت ء ہے لیکہ ء گوں بندوک انت، ڈاکٹر نعمت اللہ گچی ء قصہ گیشتریں بہراں دیمر وی دوستیں پگر ء گزر ء لوٹاں پیلو کننت آہانی تہا بنگپ ء گچین کنگ، زبان ء بیان ء سادگی، ازم ء چہ گیش بنگپ ء ارزشت دینگ درست ڈاکٹر نعمت اللہ ء قصہانی بہر انت، آتی گیشتریں قصہانی وسیلہ ء وتی کلوه ء سر کنگ لوٹیت ء بزگر، پوریات گریں، نزوریں طبقہ، نیست گار ء بے وسیں مردم آئی ء در انیں قصہانی کارست انت۔

شوندات:

ڈاکٹر نعمت اللہ گچکی ۽ آزمائشیں دیروی پسندی ۽ تب ۽ منیل

- جمال دینی، عبداللہ (2008) دریں تران، ہوار، ڈاکٹر نعمت اللہ گچکی، مہر ۽ تیاب، سانجھ پبلی کیشنز
- جمال دینی، عبداللہ (2015) بلوچی آزمائش ۽ دیروی، ہوار، رؤف راز، آزمائش ۽ راجد پتر ۽ بلوچی آزمائش، بلوچستان اکیڈمی تربت
- داد، اے۔ آر (2015) آزمائش زیک ۽ مرچیک، ہوار، رؤف راز، آزمائش ۽ راجد پتر ۽ بلوچی آزمائش، بلوچستان اکیڈمی تربت
- دشتیاری، صبا (2008) پجاری دانک، ہوار، ڈاکٹر نعمت اللہ گچکی، مہر ۽ تیاب، سانجھ پبلی کیشنز
- عتیق اللہ، پروفیسر (2018) تنقید کی جمالیات، مارکسیت، نومارکسیت، ترقی پسند، فلشن ہاؤس
- گچکی، نعمت اللہ، ڈاکٹر (2008) مہر ۽ تیاب، سانجھ پبلی کیشنز
- گچکی، نعمت اللہ، ڈاکٹر (2011) شکل وزہراپ، بلوچستان اکیڈمی تربت